

ตลาดการเงินและการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์

ปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ (Uncontrollable Factor) ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งองค์การธุรกิจทุกแห่งจะมองข้ามไปเสียไม่ได้ ก็คือสภาพการแข่งขันในตลาดและคู่แข่งซึ่งอยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน ธนาคารพาณิชย์เป็นองค์การธุรกิจที่ทำหน้าที่ระดมเงินทุนโดยการรับฝากเงินและกระจายเงินทุนโดยการให้กู้ยืมและให้เครดิตในรูปแบบต่าง ๆ ธนาคารพาณิชย์จึงเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตลาดการเงิน ซึ่งตลาดการเงินในประเทศไทยนั้นอาจแบ่งผู้ที่เกี่ยวข้องออกได้เป็น 3 จำพวกใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1. ผู้ระดมเงินทุนและให้สินเชื่อ
2. ผู้ให้เงินทุนหรือแหล่งเงินทุน
3. ผู้กระจายเงินทุนหรือตัวกลาง

ก่อนที่จะกล่าวถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในตลาดการเงินทั้ง 3 จำพวก ดังกล่าว ใคร่ขอกล่าวถึงสถาบันการเงินระดับสูงของชาติ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบการเงินของประเทศ คือ ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นธนาคารกลางและมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับและควบคุมธนาคารพาณิชย์โดยตรง

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นสถาบันหนึ่งซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้รักษาการ มีฝ่ายกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงินทำหน้าที่กำกับ ควบคุมและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับและควบคุมสถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น กระทรวงการคลัง เป็นผู้กำกับและควบคุมตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่ง

ประเทศไทย, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และบริษัท เครดิตฟองซิเอร์ กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้กำกับและควบคุม สหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์ออมทรัพย์ กระทรวงพาณิชย์เป็นผู้กำกับและควบคุมบริษัท ประกันชีวิต กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้กำกับและควบคุมสำนักงานธุรกิจอุตสาหกรรม ธนาคารออม และกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้กำกับและควบคุมโรงรับจำนำ เป็นต้น

ประวัติธนาคารแห่งประเทศไทย

ความคิดในการจัดตั้งธนาคารกลางของประเทศไทย เริ่มขึ้นเมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งสำนักงานบุคคลิกย์ บ.ช.ง. (Book Club Association) ซึ่งต่อมาคือ แบงค์สยามกัมมาจล และเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ในปัจจุบัน และได้ตั้งพระทัยว่าหากกิจการเจริญดีจะให้เป็นธนาคารกลางต่อไป

ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 กระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้วางผู้เชี่ยวชาญทางการธนาคารชาวอังกฤษให้พิจารณาเปลี่ยนแปลงแบงค์สยามกัมมาจลเป็นธนาคารกลางของประเทศ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2476 ที่ปรึกษาการคลังของรัฐบาลซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ เช่นกันให้ความเห็นว่ยังไม่พร้อมที่จะจัดตั้งธนาคารกลางในประเทศไทยในระยะนั้น ความคิดในการจัดตั้งธนาคารกลางจึงง่ยบหายไป จนกระทั่งเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2482 รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทยขึ้น โดยตั้งเป็นทบวงการ เมืองขึ้นอยู่กับกระทรวงการคลัง มีทุนดำเนินงานซึ่งได้รับจากรัฐบาลจำนวน 10 ล้านบาท และเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2483

ในระยะแรกสำนักงานธนาคารชาติไทยดำเนินงานธนาคารกลางเฉพาะงานบางประเภทเท่านั้น เช่น รับฝากเงินจากรัฐบาลเอง องค์การรัฐบาล ธนาคารพาณิชย์ ใหญ่เงิน โอนเงินระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค และควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

หลังจากเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาเมื่อปลายปี พ.ศ. 2484 รัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งมีกองทัพอยู่ในประเทศไทยได้เสนอให้ประเทศไทยจัดตั้งธนาคารกลาง โดยมีที่ปรึกษา และหัวหน้าหน่วยงานเป็นชาวญี่ปุ่น พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานธนาคารชาติไทยในขณะนั้นทรงคัดค้านว่าไม่จำเป็นเพราะมีสำนักงานธนาคารชาติไทยอยู่แล้ว

ด้วยเหตุที่ได้รับการบีบบังคับจากญี่ปุ่น ในเดือนเมษายน 2485 รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทยขึ้น กำหนดให้เป็นองค์การอิสระ ธนาคารแห่งประเทศไทยในรูปแบบธนาคารกลางที่สมบูรณ์ก็ได้กำเนิดเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2485 มีทุนเริ่มแรกจำนวน 20 ล้านบาท ใช้อาคารธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้เป็นสำนักงานในระยะแรก ต่อมาในปี 2488 จึงย้ายสำนักงานมาอยู่ที่วังบางขุนพรหม

หน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ดำเนินงานโดยสรุปที่สำคัญ 9 ประการ คือ

1. ออกธนบัตรโดยมีทุนสำรองเงินตราหนุนหลัง ซึ่งประกอบด้วย ทองคำ เงินตราต่างประเทศ หลักทรัพย์ต่างประเทศ และหลักทรัพย์ของรัฐบาลไทย เป็นมูลค่าเท่ากับมูลค่าธนบัตรที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ
2. เป็นนายธนาคาร ตัวแทน และที่ปรึกษาของรัฐบาล โดยรับฝากเงินและให้กู้ยืมเงินแก่รัฐบาลและหน่วยราชการต่าง ๆ เป็นตัวแทนของรัฐบาลในองค์การการเงินระหว่างประเทศ และให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลในด้านนโยบายทางเศรษฐกิจ
3. เป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์ โดยรับฝากเงินส่วนหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ไว้และให้ธนาคารพาณิชย์กู้ยืมเงินเมื่อยามขาดส่น หรือเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

4. กำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย และป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน

5. จัดระบบหักบัญชีระหว่างธนาคาร โดยการจัดตั้งสำนักหักบัญชีขึ้นในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียกเก็บเงินระหว่างธนาคารด้วยกัน

6. จัดการหนี้สาธารณะ รวมถึงการจัดจำหน่าย ใ้ถอน และจ่ายดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลและตั๋วเงินคลัง

7. ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยดูแลให้การนำเงินเข้าและการส่งเงินออกนอกประเทศเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย

8. รักษาทุนสำรองระหว่างประเทศ หาทางทำให้ทุนสำรองเงินตรา (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเงินตราต่างประเทศ) ที่มีอยู่เกิดคอกออกผล โดยนำไปฝากหรือลงทุนในแหล่งที่ปลอดภัยและให้ผลประโยชน์สูง

9. ควบคุมเครดิตและดำเนินนโยบายการเงินทั้งในและนอกประเทศ โดยใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น เพิ่มหรือลดเงินสำรองตามกฎหมาย เพิ่มหรือลดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้ปริมาณเงินมีจำนวนพอเหมาะกับภาวะ และรักษาค่าของเงินบาทให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะดำเนินนโยบายและมาตรการทางการเงินให้โดยล้นต้องอาศัยระบบการเงินที่พัฒนาพอสมควร ฉะนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงพยายามเร่งรัดพัฒนาให้ระบบการเงินและสถาบันการเงินก้าวหน้า และเป็นปึกแผ่นมั่นคงและให้มีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากขึ้น

ถึงแม้ธนาคารแห่งประเทศไทยจะทำหน้าที่เป็นนายธนาคารของรัฐบาลและธนาคารพาณิชย์ แต่ก็มีได้หมายความว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะมีใจธนาคารเพื่อประชาชน เพราะวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้นมีผล

ต่อประชาชน โดยเฉพาะหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมค่าเงินบาท การรับช่วงซื้อสต็อกตัวเงิน
ที่เกิดจากการประกอบการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการส่งสินค้าออก ซึ่งก็เท่ากับ
ใหญ่ประกอบการอุตสาหกรรม เกษตรกร และผู้ส่งออกเป็นผู้ยุมนั่นเอง

นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังร่วมมือกับธนาคารของประเทศใน
ภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ในเรื่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ร่วมกัน อาทิ การแลกเปลี่ยน
ข้อมูลและความคิดเห็นเป็นประโยชน์ การจัดตั้งศูนย์วิจัยและฝึกอบรมร่วมกัน การปรึกษา
หารือเกี่ยวกับนโยบายการเงินระหว่างประเทศ เป็นต้น

ผู้ระดมเงินทุนและให้สินเชื่อ

หมายถึง สถาบันการเงินที่ระดมเงินทุนเข้ามารวมกันในลักษณะต่าง ๆ แล้วนำ
เงินทุนนั้นไปหาผลประโยชน์โดยการให้สินเชื่อ และยังหมายถึงสถาบันการเงินที่ให้สินเชื่อ
โดยมิได้ระดมเงินทุนจากประชาชน ผู้ระดมเงินทุนและให้สินเชื่ออาจแยกพิจารณา
ได้ดังนี้

1. ธนาคารพาณิชย์
2. ธนาคารออมสิน
3. บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์
4. สถาบันการเงินเฉพาะอย่าง
5. บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์ออมทรัพย์
6. บริษัทเครดิตฟองซิเอร์
7. โรงรับจำนำ
8. กองทุนรวม
9. กองเงินสวัสดิการพนักงาน

ธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์ทำหน้าที่ระดมเงินทุนในรูปแบบเงินฝากประเภทต่าง ๆ เช่น เงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากเคหะสงเคราะห์ เงินฝากสะสมทรัพย์ ฯลฯ การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์มีพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 บังคับอยู่ โดยรัฐบาลเป็นผู้ดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิดผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย และรัฐบาลได้ใช้ธนาคารพาณิชย์เป็นเครื่องมือในการวางมาตรการเกี่ยวกับนโยบายการเงินได้อย่างสะดวกและได้ผลดี

เป็นที่น่าสังเกตว่าในระยะ 15 - 20 ปี ที่ผ่านมานี้ กิจการธนาคารพาณิชย์ ได้มีบทบาทสำคัญมากในการระดมเงินทุนในรูปแบบเงินฝาก หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้เข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2504 เป็นการเปลี่ยนโฉมหน้าทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศอย่างเห็นได้ชัด โดยที่ได้มีการคิดวิธีหาเงินฝากประเภทต่าง ๆ ที่อยู่กระจัดกระจายและยังไม่มีมีการนำมามาหาผลประโยชน์ในการเพิ่มพูนผลผลิตของชาติให้เข้ามารวมเป็นกลุ่มก้อน และนำไปใช้ในธุรกิจที่ก่อให้เกิดประโยชน์และเพิ่มพูนผลผลิตต่อเศรษฐกิจของชาติ

ธนาคารพาณิชย์นับว่าเป็นสถาบันการเงินที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศ เปิดดำเนินการมากกว่า 90 ปี แล้ว ในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่สำคัญที่สุด ทั้งในแง่จำนวนเงินทุน สินทรัพย์ และจำนวนพนักงาน เพียงสิ้นเดือนมีนาคม 2521 ระบบธนาคารสามารถระดมเงินฝากได้สูงกว่าแสนสามหมื่นล้านบาท เทียบกับปี 2503 ซึ่งมียอดเพียง 9,948.2 ล้านบาท จะเห็นได้ว่าเพิ่มขึ้นกว่าสามสิบเท่าตัว

ธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินมีหน้าที่ระดมเงินทุนในรูปแบบเงินฝากเช่นกัน แต่โดยหลักใหญ่แล้ว ธนาคารออมสินจะมุ่งไปทางระดมเงินจากการออมทรัพย์ของประชาชน - ส่วนธนาคารพาณิชย์มุ่งไปในด้านการค้า โดยให้บริการด้านความสะดวกในการใช้เงินและส่งเงินชำระในรูปแบบของเช็คหรือตั๋วเงิน ฉะนั้น ธนาคารออมสินจึงมีประเภทเงินฝากน้อยกว่าธนาคาร

พาณิชย์ และปกติจะให้ดอกเบี้ยเงินฝากต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์

ธนาคารออมสินเป็นธนาคารของรัฐบาล ระดมเงินออมจากผู้ออมรายเล็ก ส่วนการใช้เงินส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาล อันเป็นการช่วยชดเชยงบประมาณขาดดุลของรัฐบาล นอกจากการระดมเงินออมในรูปแบบเงินฝากแล้ว ธนาคารออมสินยังมีการระดมเงินได้อีกวิธีหนึ่งคือ การออกสลากออมสินที่มีการจ่ายเงินคืนเมื่อครบ 3 ปี พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1 ต่อปี ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับของประชาชน เพราะมีลักษณะคล้ายสลากกินแบ่งรัฐบาล แต่ยังคงได้รับเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ย

บริษัท เงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์

เป็นสถาบันการลงทุนหรือธนาคารเพื่อการลงทุน (Investment Banks) สถาบันประเภทนี้อยู่ในระยะที่กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ ได้เริ่มเปิดดำเนินการเมื่อปี 2512 โดยดำเนินงานอย่างจริงจังราวต้นปี 2513 ส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่มีธนาคารพาณิชย์ถือหุ้นหนุนหลัง สามารถดำเนินธุรกิจแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ได้ดี เพราะไม่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แต่ต่อมาทางการเห็นว่า เป็นกิจการค้าขายที่กระทบถึงความปลอดภัยและความผาสุกแห่งสาธารณชน จึงได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ซึ่งมีบทบัญญัติเพื่อควบคุมธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมอบอำนาจให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการควบคุมตามกฎหมายดังกล่าว

สถาบันประเภทนี้มีหน้าที่ระดมเงินทุนในรูปแบบของการกู้ยืมระยะสั้น โดยวิธีออกเอกสารพาณิชย์ที่เปลี่ยนมือกันได้ และให้ผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ยสูงกว่าเงินฝากธนาคาร เอกสารพาณิชย์ใดแก่ ตัวสัญญาใช้เงิน ตัวแลกเงิน และตัวที่ธนาคารรับรองอาวัล ซึ่งตัวเหล่านี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ตามระยะเวลาในการจ่ายคืน คือ

1. ประเภทที่มีกำหนดระยะเวลา เช่น 1 เดือน 6 เดือน หรือ 365 วัน

เป็นต้น

2. ประเภทที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาหรือเผื่อเรียก เมื่อผู้รับตัวกองการเงินก็จะแจ้งให้สถาบันดังกล่าวทราบล่วงหน้าว่าตนต้องการจะถอนเงินคืนเมื่อใด ซึ่งทำให้ลูกค้าได้รับความสะดวกมากและยังได้ดอกเบี้ยในอัตราสูง

สำหรับวงเงินกู้ยืมที่สถาบันเหล่านี้จะออกตัว กฎหมายกำหนดจำนวนเงินค่อนข้างสูง คือ ในเขตกรุงเทพมหานครไม่ต่ำกว่า 50,000.00 บาท และต่างจังหวัดไม่ต่ำกว่า 10,000.00 บาท ทั้งนี้ เพราะหากวงเงินน้อยแต่มีรายการมากจะทำให้เสียค่าใช้จ่ายมาก และต้องการจะให้ผู้ฝากเป็นผู้มีเงินซึ่งเข้าใจสถาบันนี้ดีพอ ทุกบาททุกสตางค์ที่สถาบันนี้กู้ยืมมาต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูงไม่เหมือนธนาคารพาณิชย์ที่จ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำกว่าและยังมีเงินฝากบางประเภทที่ธนาคารพาณิชย์ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย

กิจการเงินทุนและหลักทรัพย์กำลังมีบทบาทต่อการพัฒนาตลาดทุนในประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะสถาบันนั้นนอกจากจะทำหน้าที่ในการระดมเงินทุนในรูปเงินกู้ยืมแล้วยังทำหน้าที่ในด้านการบริการทางการเงินบางอย่างที่สำคัญ คือ

1. ทำหน้าที่ปล่อยเงินกู้ให้แก่ธุรกิจอุตสาหกรรมที่ธนาคารพาณิชย์ไม่อยู่ในฐานะที่จะปล่อยเงินกู้ให้ได้
2. เข้าทำหน้าที่รับประกันการออกหลักทรัพย์หรือหุ้นของบริษัทอื่น ซึ่งเป็นตลาดทุนชั้นต้น
3. ทำการซื้อขายหลักทรัพย์หรือหุ้นที่มีอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นตลาดรอง โดยอาจจะทำการซื้อขายแทนลูกค้า หรือซื้อขายในนามของตนเอง
4. ให้บริการแนะนำและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายหรือปัญหาการเงินให้แก่ผู้อื่น โดยคิดค่าธรรมเนียมตามแต่จะตกลงกัน
5. ช่วยจัดหาแหล่งเงินทุนให้แก่ผู้อื่น โดยวิธีติดต่อโดยตรงและคิดค่าธรรมเนียม

สถาบันการเงินเฉพาะอย่าง

ได้แก่อำนาจเงินที่มีการดำเนินงานเฉพาะสาขาของเศรษฐกิจ ภายใต้พระราชบัญญัติของตนเอง สถาบันการเงินประเภทนี้มี 4 แห่ง คือ

1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 มีหลักการดำเนินงานโดยระดมเงินทุนในรูปแบบเงินฝากประจำและประเภทออมทรัพย์ และให้กู้ยืมแก่สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรโดยตรง เมื่อต้นปี 2520 มีสาขาประจำจังหวัดทั่วประเทศ 58 สาขา มีที่ทำการประจำท้องที่ตามอำเภอต่าง ๆ 331 แห่ง ให้กู้เงินแก่เกษตรกรใน 509 อำเภอ กับ 22 กิ่งอำเภอ โดยมีเกษตรกรที่ได้รับบริการจากธนาคารแล้ว 1,325,285 ครอบครัว เป็นเกษตรกรโดยตรง 611,031 ครอบครัว และเป็นเกษตรกรสมาชิกสถาบันเกษตรกร 714,254 ครอบครัว จำนวนเงินที่ให้แก่เกษตรกรไปแล้วรวม 14,095.24 ล้านบาท

2. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2502 ทำหน้าที่ระดมเงินทุนจากความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อให้กู้ยืมแก่กิจการอุตสาหกรรมในระยะปานกลางและระยะยาว ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาตลาดทุน นอกจากสำนักงานในกรุงเทพฯ แล้ว ยังมีสาขาอีก 3 แห่ง ตั้งอยู่ที่ (1) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (2) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และ (3) อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

การดำเนินงานของบริษัทฯ ต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมากเพื่อให้กู้ยืมแก่โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ส่วนที่มาของเงินของบริษัทฯ ก็ได้มาจากการกู้ยืมจากต่างประเทศ และบางครั้งก็เพิ่มทุนของบริษัทฯ เอง หรือออกหุ้นกู้

3. ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 มีหน้าที่ในการระดมเงินทุนในรูปแบบเงินฝาก และให้กู้ยืม

แก่ผู้มีรายได้อ่อนกลางเพื่อการปลูกหรือซื้อบ้านและที่ดิน นอกจากนั้นยังเป็นการสนับสนุนโครงการของหมู่บ้านจัดสรรต่าง ๆ ด้วย

4. สำนักงานธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นสำนักงานภายใต้การควบคุมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม มีวัตถุประสงค์ในการให้กู้ยืมและให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อมและอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยให้กู้ยืมร่วมกับธนาคารกรุงไทย จำกัด ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐบาล

บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์ออมทรัพย์

บริษัทประกันชีวิตเป็นสถาบันการเงินประเภทที่ระดมเงินทุนโดยการรับประกันการเสียชีวิต และเรียกเก็บค่าบริการคือเบี้ยประกัน เมื่อก่อนบริษัทดังกล่าวอยู่ภายใต้การควบคุมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต่อมาทางการได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 เพื่อควบคุมการดำเนินงาน ปรากฏว่ามีอยู่หลายบริษัทที่ดำเนินงานล้มเหลวจนเป็นที่เคืองตรอนแก่วงการธุรกิจประเภทนี้

การระดมเงินทุนของบริษัทประกันชีวิตนั้น กระทำโดยการขายกรมธรรม์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันได้ขยายออกไปกว้างขวางมาก โดยเฉพาะกรมธรรม์ประกันชีวิตประเภทสะสมทรัพย์ นอกจากผู้เอาประกันจะได้รับความคุ้มครองแล้วยังมีสิทธิได้รับเงินคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนด

สหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินในรูปสหกรณ์เพื่อการจัดสรรเครดิตให้แก่สมาชิก สหกรณ์การเกษตรตั้งขึ้นโดยกลุ่มเกษตรกร ให้กู้ยืมเพื่อใช้ในการเกษตรซึ่งตั้งอยู่ตามชนบท ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์ระดมเงินออมจากสมาชิกและกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนอื่น เพื่อนำมาให้สมาชิกกู้ยืมเมื่อจำเป็นซึ่งตั้งอยู่ทั้งในชนบทและในเมือง เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการและพนักงานองค์การต่าง ๆ เป็นต้น

บริษัทเครดิตฟองซิเออร์

เดิมเป็นสถาบันการเงินที่ใหญ่โตโดยวิธีรับจำนอง รับซื้อฝาก และเช่าซื้อ อสังหาริมทรัพย์ โดยใช้ทุนของตนเอง ไม่อาจจะคมเงินทุนจากประชาชนได้ ต่อมา กระทรวงการคลังได้ออกประกาศกำหนดและเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการดำเนินงานของบริษัทเครดิตฟองซิเออร์ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2520 ให้บริษัทเครดิตฟองซิเออร์ สามารถกู้ยืมเงินจากประชาชนโดยออกเอกสารการกู้ยืมที่มีระยะเวลาชำระคืนเงิน ไม่ต่ำกว่า 3 ปี และการกู้ยืมแต่ละครั้งไม่ต่ำกว่า 2,000.00 บาท ได้ นอกเหนือจากการออกหุ้นหรือหุ้นกู้ที่กระทำโดยแล้ว เพื่อให้บริษัทเครดิตฟองซิเออร์ได้มีบทบาทในการ ระดมเงินออมจากประชาชนมากขึ้น

เมื่อสิ้นปี 2520 บริษัทเครดิตฟองซิเออร์ที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลัง มีจำนวนทั้งสิ้น 28 บริษัท

โรงรับจำนำ

โรงรับจำนำเป็นธุรกิจการเงินขนาดเล็กที่มีอยู่ทั่วไปตามชุมชนต่าง ๆ ทำหน้าที่ ให้กู้ยืมแก่บุคคลทั่วไป โดยการรับจำนำสิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ โรงรับจำนำมีอยู่ 3 ประเภท ตามลักษณะผู้ดำเนินงาน คือ

- ก. โรงรับจำนำที่ดำเนินการโดยเอกชน
- ข. โรงรับจำนำที่ดำเนินการโดยกรมประชาสงเคราะห์
- ค. โรงรับจำนำที่ดำเนินการโดยเทศบาล

เมื่อสิ้นปี 2520 มีโรงรับจำนำที่เปิดดำเนินการทั้งสิ้น 292 โรง อยู่ใน กรุงเทพมหานคร 211 โรง เป็นโรงรับจำนำเอกชน 193 โรง สถานชานาเคราะห์ ของกรมประชาสงเคราะห์ 10 โรง และสถานชานาบาลของกรุงเทพมหานคร 8 โรง และอยู่ในต่างจังหวัด 81 โรง เป็นสถานชานาบาลขององค์การบริหารราชการส่วน ท้องถิ่นทั้งสิ้น

ปัจจุบัน สถานธนาคุณเคราะห์และสถานธนาคุณบาลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้ประกาศลดอัตราดอกเบี้ยเหลือเพียงอัตราเดียว เช่นเดียวกับสถานธนาคุณบาลของกรุงเทพมหานคร คือ ร้อยละ 1.25 ต่อเดือน ไม่ว่าเงินจะเป็นจำนวนเท่าใด ทั้งนี้ สถานธนาคุณเคราะห์เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2520 ส่วนสถานธนาคุณบาลเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2521 เป็นต้นไป

กองทุนรวม

เป็นสถาบันการเงินประเภทหนึ่งที่ทำกรระดมทุนในลักษณะการจัดตั้งเป็นกองทุน โดยการจำหน่ายหน่วยลงทุนให้แก่ผู้ลงทุนทั่วไป แล้วรวบรวมเงินดังกล่าวไปลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ ทั้งกิจการอุตสาหกรรมและกิจการอื่น ๆ โดยการซื้อหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร ตัวเงิน หรือหลักทรัพย์อื่นที่จะก่อให้เกิดรายได้ในรูปแบบดอกเบี้ย เงินปันผล และกำไรส่วนทุน (Capital Gain) จากการเพิ่มขึ้นของราคาหุ้นหรือหลักทรัพย์นั้น ๆ ที่จะกลับมาสู่ผู้ลงทุน

กองทุนรวมนี้ยังเป็นสิ่งใหม่ต่องานธุรกิจของไทยเราอยู่ สำหรับในต่างประเทศนั้นผู้ลงทุนนิยมมาก แต่ละกองทุนจะมีสินทรัพย์เป็นจำนวนนับร้อยล้านบาทขึ้นไป การลงทุนในกองทุนรวมจะให้ประโยชน์ต่อผู้ลงทุนมาก ด้วยเหตุดังต่อไปนี้

1. เป็นการลดความเสี่ยงต่อการขาดทุนได้ก็ เพราะกองทุนรวมจะนำเงินของกองทุนที่เป็นของผู้ลงทุนหลายร้อยหลายพันราย ไปทำการกระจายลงทุนในแหล่งต่าง ๆ ไม่ลงทุนไว้แต่เพียงแห่งใดแห่งหนึ่งหรือสองสามแห่ง
2. การที่ผู้ลงทุนใดเป็นเจ้าของหน่วยลงทุนเพียงหนึ่งหน่วยก็ได้ชื่อว่า เป็นเจ้าของหุ้นต่าง ๆ ที่กองทุนได้ถือไว้เหมือนกับผู้ลงทุนที่มีอยู่หลายหน่วย ไม่มีใครได้สิทธิ์เกินกว่ากันตามอัตราส่วน
3. มีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้บริหารกองทุนนั้นแทนตน
4. ขายได้ทันทีที่ต้องการเงินในราคาตลาด

กองทุนรวมมีวิธีการจำหน่ายหน่วยลงทุนได้หลายแบบหลายวิธี เช่น การจำหน่ายโครงการจ่ายเต็ม โครงการลงทุนเป็นประจำ โครงการลงทุนจ่ายคืนเป็นระยะ โครงการประกันเงินทุนและคอกเบี้ย โครงการลงทุนประจำมีประกันชีวิตด้วย เป็นต้น แต่ในประเทศไทยยังมีอยู่แบบเดียว คือ โครงการจ่ายเต็ม (Fully Paid Program)

ในต่างประเทศมีกองทุนรวมที่มุ่งไปในทางซื้อที่ดินและอาคารแทนการลงทุนในหุ้น เรียกว่า Real Estate Fund โดยหวังราคาของที่ดินและอาคารที่อยู่ในย่านธุรกิจจะมีค่าเพิ่มมากขึ้นโดยเร็วกว่าการลงทุนในหุ้น ปรากฏว่าต้องประสบกับความยุ่งยากเพราะมีเงินสดไม่พอชำระค่านิโง่ลงทุนที่ต้องการถอนเงิน ที่ดิน และอาคารที่มีไว้ก็ขายออกไม่ทัน

กองทุนสวัสดิการพนักงาน

เป็นกองทุนที่นายจ้างจัดตั้งขึ้นเพื่อให้สวัสดิการแก่พนักงานและลูกจ้างของตน อันเป็นผลประโยชน์เพิ่มเติมแก่พนักงานและลูกจ้าง นอกเหนือจาก เงินเดือน ค่าแรง และโบนัส

การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการพนักงานนี้อาจกระทำได้หลายแบบหลายวิธี เช่น กองเงินบำนาญ กองเงินสะสมพนักงาน กองเงินแบ่งกำไร (Profit Sharing Plan) กองทุนประกันสังคม กองทุนเงินทดแทน เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็วิธีใดก็ตามจะเห็นว่า เป็นการระดมเงินจากการออมทรัพย์ของพนักงานและลูกจ้างขององค์การ โดยมีนายจ้างมีส่วนช่วยสมทบเงินเข้าในกองทุนด้วยเสมอ เงินทุนประเภทนี้จึงจัดได้ว่าเป็นเงินทุนระยะยาว เพราะวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนประเภทนี้ก็เพื่อเตรียมการไว้ให้สวัสดิการทางด้านการเงินแก่พนักงานและลูกจ้างเมื่อออกจากงาน ซึ่งมักจะต้องมีอายุงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป หรือเมื่อมีอายุครบ 55 ปี หรือ 60 ปี ตามแต่ระเบียบของแต่ละองค์การจะกำหนดไว้

การระดมเงินทุนโดยการจัดตั้ง เป็นกองทุนประเภทนี้จึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในระยะยาว คาดว่าเงินทุนประเภทนี้จะเพิ่มขึ้นอย่างมากภายในอนาคตอันใกล้ เพราะทางการได้สนับสนุนให้มีการประกันสังคมขึ้น ซึ่งเป็นการค้ำคานตลาดแรงงานและคานตลาดเงินทุน

ผู้ให้เงินทุนหรือแหล่งทุน

สำหรับผู้ให้เงินทุนนั้นเราอาจแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่ม ดังนี้

1. แหล่งเงินทุนเอกชนบุคคลธรรมดา
2. แหล่งเงินทุนนิติบุคคลประเภทต่าง ๆ

แหล่งเงินทุนเอกชนบุคคลธรรมดา

บุคคลธรรมดาที่มีเงินเหลือใช้หรือเก็บออมไว้เพื่อจุดประสงค์อื่นใดโดยเฉพาะ เช่น ไร่ซื้อที่ดินปลูกบ้านที่อยู่อาศัยหรือเก็บไว้ใช้ยามชราหรือเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตรหลาน เป็นต้น

แหล่งเงินทุนจากบุคคลธรรมดานี้เป็นแหล่งสำคัญมาก ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงที่ได้จากการประกอบอาชีพแล้วเก็บออมไว้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ในประเทศเราเมื่อก่อนนี้ ยังไม่ได้นำเงินทุนจากแหล่งนี้ออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากนัก เพราะเมื่ออยู่กระจัดกระจายและประชาชนมักจะเก็บเงินไว้เองโดยไม่ได้ทำประโยชน์ในการเพิ่มพูนรายได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคิดว่าหามาได้ยาก เกรงจะสูญไปเพราะมีการคคโกงกัน เว้นแต่ผู้ที่มีฐานะดีมีเงินเหลือใช้เป็นสลิปล้านร้อยล้านบาทขึ้นไป

นอกจากนี้เนื่องจากอัตราค่าแรงงานยังอยู่ในอัตราค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศที่เจริญแล้ว ประชาชนมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพเท่านั้น ไม่มีเหลือเก็บ ซึ่งทำให้อัตราการออมต่ำไปด้วย ซึ่งเป็นวัฏจักรในการเศรษฐกิจอย่างหนึ่งที่มีผลสะท้อนให้ประเทศเราอยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนามาช้านาน

แหล่งเงินทุนนิตยบุคคลประเภทต่าง ๆ

เราอาจแบ่งนิตยบุคคลออกพิจารณาได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. นิตยบุคคลประเภทที่ประกอบกิจการค้าหากำไร ได้แก่ บรรดาทางหุ้นส่วนบริษัทต่าง ๆ ที่ประกอบกิจการค้าหากำไร เมื่อมีเงินทุนหมุนเวียนเหลือใช้หรือมีเงินทุนไว้สำหรับลงทุนหารายได้โดยเฉพาะ

ข. นิตยบุคคลประเภทที่ไม่มุ่งหากำไร ได้แก่ สมาคมกองการกุศล วัตถุประสงค์ต่าง ๆ เป็นต้น นิตยบุคคลเหล่านี้มักจะมีเงินเหลือจากการดำเนินงานที่ไม่อาจนำมาแบ่งปันกันได้ ก็จะนำเงินเหล่านี้มาลงทุนหาผลประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีหน่วยราชการ องค์การรัฐบาล และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งมีเงินงบประมาณที่ยังไม่ได้ออกจ่าย หรือเงินที่สำรองไว้สำหรับใช้หมุนเวียนมาฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเงินฝากประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม

ผู้กระจายเงินทุนหรือตัวกลาง

สถาบันการเงินที่ทำหน้าที่ในการกระจายเงินทุนได้มีการจัดตั้งในรูปแบบต่าง ๆ กัน ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. นายหน้าหรือตัวแทน (Commission Brokers)
2. นายหน้าประกัน (Underwriters)
3. ผู้ค้าหุ้นหรือหลักทรัพย์ (Securities Dealers)
4. ตลาดหลักทรัพย์ (Stock Exchange)

นายหน้าหรือตัวแทน (Commission Brokers)

เป็นตัวกลางที่ทำหน้าที่ให้บริการต่าง ๆ และคิดเอาผลตอบแทนเป็นค่านายหน้า บริการที่ให้เป็นไปในลักษณะที่นำฝ่ายผู้ลงทุนและฝ่ายผู้ต้องการลงทุน หรือฝ่ายผู้ซื้อและผู้ขาย มาตกลงกัน ก่อให้เกิดสัญญาซื้อขายเป็นที่ตกลงทั้งสองฝ่ายแล้วนายหน้าก็จะได้รับค่าบริการ

ในตลาดหลักทรัพย์ นายหน้านอกจากจะทำหน้าที่ดังกล่าวแล้วยังทำหน้าที่ให้บริการอื่น ๆ แก่ลูกค้าของตนอีก เช่น

ก. ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการลงทุนเป็นรายงวด อาจเป็นรายอาทิตย์ รายปักษ์ รายเดือน หรือรายสามเดือน ข่าวสารนี้อาจมาในลักษณะการวิเคราะห์และวิจัยแหล่งลงทุนที่กำลังเป็นที่นิยม หรืออยู่ในความสนใจของผู้ลงทุน หรืออาจเป็นข่าวเกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทต่าง ๆ การเพิ่มหรือลดอัตราดอกเบี้ยในตลาด หรือการหมุนเวียนของการซื้อการขายหุ้น หรือหลักทรัพย์ในตลาด เป็นต้น

ข. เปิดบัญชีให้ลูกค้าของตนทราบถึงรายการที่มีอยู่ในระหว่างกัน ซึ่งอาจมีการให้ลูกค้ากู้ยืมเงินไปซื้อหลักทรัพย์หรือหุ้นที่ตนต้องการก่อน และคิดดอกเบี้ยจากเงินที่เบิกเกินนั้น

นายหน้าประกัน (Underwriters)

บางครั้งผู้ประกอบการอาจต้องการเงินทุนในการจัดตั้งบริษัทใหม่ โดยการออกหุ้นหรือบริษัทที่ดำเนินกิจการมาแล้วต้องการเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นเพิ่มหรือออกหุ้นกู้ และต้องการให้มีคนจองหุ้นเต็มตามจำนวนที่ตนต้องการ และหมดรวดเร็วตามกำหนดเวลา เพื่อให้ได้เงินทุนมาทันดำเนินการ ก็จำเป็นต้องหาคนกลางที่สามารถทำการจำหน่ายหุ้นหรือหุ้นกู้นั้นโดยเร็ว นอกจากนั้นยังอาจให้มีคนเข้าทำการประกันผลการจำหน่ายควรวางจะตกลงจำหน่ายใครหมดแน่ ก็จะหันไปหาสถาบันการเงินให้เข้ามาช่วยในการขายแทน และในเวลาเดียวกันก็จะรับประกันว่าจะมีคนซื้อหมด หากขายไม่หมดนายหน้านั้นจะต้องรับซื้อไว้เอง นายหน้าประกันจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทช่วยให้ผู้ประกอบการเงินนั้นมีความแน่ใจว่าจะได้เงินทุนตามที่ต้องการ

ผู้ที่จะเป็นนายหน้าประกันไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลเดียวกับผู้รับประกัน เมื่อมีการเข้ารับประกันการขายแล้วนายหน้าประกันมักจะรวบรวมนายหน้าต่าง ๆ เข้าเป็นกลุ่มมาช่วยการจำหน่าย เพื่อให้มีการกระจายการจำหน่ายออกไปให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ในการจำหน่ายครั้งหนึ่ง ๆ นั้น อาจมีนายหน้าประกันเกินกว่าหนึ่งรายขึ้นไปก็ได้ ซึ่ง

เขาจะทำการตกลงกันว่าผู้ใดจะต้องรับประกันในการจำหน่ายครั้งนั้นเท่าใด

จะเห็นว่านายหน้าประเภทนี้มีหน้าที่ในการกระจายการลงทุนที่เป็นไปอย่างหวังผลแน่นอนมากกว่าที่จะไม่มีผู้รับประกันการจำหน่าย แต่อย่างไรก็ดี ค่าธรรมเนียมการให้บริการประเภทนี้จะสูงกว่าปกติ ซึ่งอาจตกลงเป็นอัตราร้อยละของจำนวนเงินทุนที่ตนต้องรับผิดชอบการจำหน่ายนั้น นอกเหนือไปจากการทำหน้าที่เป็นนายหน้าตามปกติ

ผู้ค้าหุ้นหรือหลักทรัพย์ (Securities Dealers)

เป็นผู้ที่อยู่ในวงการค้าหลักทรัพย์หรือตลาดหุ้นที่มีเงินทุนมารับซื้อและขายหุ้นหรือหลักทรัพย์เพื่อกำไร อันมีน้อยรายที่จะลงทุนซื้อหลักทรัพย์ไว้เอง เพื่อให้เกิครายได้เป็นเงินปันผลหรือดอกเบี้ย ส่วนใหญ่แล้วใช้หลักการซื้อถูกขายแพง โดยคอยจุกงหัวของตลาดว่าเวลาใดที่ควรซื้อหรือขาย

ในตลาดหลักทรัพย์หรือตลาดหุ้นที่มีการดำเนินงานอย่างกว้างขวางแล้ว นายหน้าที่กล่าวมาข้างต้น 2 รายแรก อาจดำเนินงานเป็นผู้ค้าหุ้นหรือหลักทรัพย์ด้วยก็ได้ หากตนเห็นว่าจะอยู่ในฐานะที่จะรับซื้อไว้เองเพื่อขายต่อเอากำไรนอกเหนือไปจากค่านายหน้าปกติ ซึ่งในภาษาอังกฤษเรียกว่า "Take the Position"

นับได้ว่าผู้ค้าหลักทรัพย์และหุ้นนี้เป็นตัวกระจายการลงทุนได้เป็นอย่างดีเพราะเขากล้าที่จะเสี่ยงเงินซื้อหรือขายอยู่ตลอดเวลา อีกนัยหนึ่งก็คือเป็นผู้ที่มีทั้งอุปสงค์และอุปทานอยู่ในตลาด นับว่าสถาบันหลักของตลาดก็ว่าได้

ตลาดหลักทรัพย์ (Stock Exchange)

เป็นสถาบันที่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นสถานที่พบกันระหว่างนายหน้า ในการทำการตกลงซื้อขายหลักทรัพย์ โดยมากเรามักเรียกกันว่า "ตลาดหลักทรัพย์หรือตลาดหุ้น" อันทำให้เข้าใจกันว่าเป็นอย่างเช่นตลาดขายสินค้าทั่วไปที่มีพ่อค้าแม่ค้านำเอาสินค้ามาจำหน่ายให้แก่ผู้ซื้อ แต่แท้ที่จริงตลาดหุ้นแตกต่างออกไปในประเด็นที่ว่า ผู้ที่จะเข้าไปในตลาดหลักทรัพย์นั้นจะเป็นได้เฉพาะนายหน้าที่เป็นสมาชิกตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น เมื่อได้

รับคำสั่งซื้อหรือขาย (Order) มาจากลูกค้าของตน ก็จะเข้าไปสอบถามกลุ่มสมาชิกว่า ผู้ใดมีหน้าที่ดูแลเรื่องการซื้อหรือผู้ใดต้องการซื้อจากตนบ้าง เมื่อหาพบแล้วก็จะทำการตกลง เจริญจาทอรองราคาแทนลูกค้าของตนโดยทันทีโดยวิธีประมูลกันกับผู้อื่นที่อาจมีความประสงค์ เช่นเดียวกัน

จะเห็นว่าตลาดหลักทรัพย์เป็นแค่เพียงสถานที่เท่านั้นที่อำนวยความสะดวกให้ แก่บรรดาสมาชิก ไม่ใช่สถานที่ที่ใครจะไปซื้อหรือขายหุ้นกันได้ตามความสะดวกของตน เช่นตลาดสินค้าอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม สถาบันดังกล่าวก็ถือได้ว่ามีหน้าที่ในทางช่วยให้ การกระจายการลงทุนเป็นไปอย่างมีระเบียบกว่าที่จะทำการซื้อขายกันปะปนนอกสถานที่ ดังกล่าว นอกจากนี้ยังเป็นที่ยังเป็นที่รายงานการเคลื่อนไหวของตลาดเงินทุนที่สำคัญยิ่ง

ในประเทศไทยเราเดิมมีตลาดหุ้นกรุงเทพฯ เป็นตลาดหลักทรัพย์ ต่อมา ทางกรมได้จัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้นมาแทนเมื่อปี 2518 ทั้งนี้ เพื่อ ประโยชน์ในการพัฒนาตลาดทุนในประเทศ ซึ่งผลการดำเนินงานก็ประสบผลสำเร็จเป็น อย่างดี มีปริมาณหลักทรัพย์ ปริมาณการซื้อขายเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

ส่วนแบ่งตลาดของธนาคารพาณิชย์

ในสายตาของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์มักจะเพ่งเล็งการตลาดของธนาคาร เฉพาะในด้านการหาเงินฝาก ซึ่งถือเป็นหัวใจของธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ แต่ความจริง แล้วการให้สินเชื่อก็เป็นหน้าที่ที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์เช่นกัน ดังนั้น จึงขอกล่าวถึง ส่วนแบ่งตลาดของธนาคารพาณิชย์ทั้งในด้านการระดมเงินทุนและการให้สินเชื่อ

ส่วนแบ่งตลาดของการระดมเงินทุน

สถาบันการเงินมีวิธีการระดมเงินทุนในรูปต่าง ๆ กัน เช่น หาเงินฝาก กู้ยืมจากประชาชนโดยออกตั๋วสัญญาใช้เงิน หรือขายกรมการประกันชีวิต เป็นต้น จำนวนเงินทุนที่ระดมได้จากประชาชนโดยวิธีต่าง ๆ ตามแต่ลักษณะการดำเนินงานของ สถาบันการเงินนั้นมีตัวเลขแสดงในตารางที่ 4.1

จากตารางที่ 4.1 จะเห็นว่าธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีส่วนแบ่งตลาดการระดมเงินทุนมากที่สุด ซึ่งเคยถึงร้อยละ 72.2 ในระหว่างปี 2506 - 2516 แต่ได้เริ่มลดต่ำลงเป็นร้อยละ 71.5 ในปี 2518 ในขณะที่บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์เพิ่มส่วนแบ่งตลาดของตนเองขึ้นอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 2.5 ระหว่างปี 2512 - 2516 เป็นร้อยละ 14.5 ในปี 2518

ตารางที่ 4.1 ส่วนแบ่งตลาดการระดมเงินทุน

สถาบันการเงิน	เฉลี่ยปี 2506-2516 (ร้อยละ)	สิ้นปี 2518	
		จำนวนเงิน (ล้านบาท)	ร้อยละ
ธนาคารพาณิชย์	72.2	86,558.5	71.5
ธนาคารออมสิน	20.2	12,021.5	9.9
บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์	2.5 ¹⁾	17,519.7	14.5
บริษัทประกันชีวิต	3.0	1,885.1 ²⁾	1.5
สหกรณ์ออมทรัพย์	1.9	73.1	0.1
สหกรณ์การเกษตร	1.3	6.7	0.0
ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ	0.2	2,845.4	2.3
ธนาคารอาคารสงเคราะห์	0.0	218.9	0.2
รวม	100.0	121,128.9	100.0

- หมายเหตุ
1. เฉลี่ยปี 2512 - 2516
 2. ตัวเลขประมาณ

อย่างไรก็ดี ธนาคารพาณิชย์ยังคงวางความสำคัญในตลาดการระดมเงินทุนที่มีระบบสูงถึงร้อยละ 70 เศษ ส่วนที่เหลือไม่ถึงร้อยละ 30 กระจายอยู่ในสถาบันการเงิน

อื่น ๆ โดยบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ได้เลื่อนระดับความสำคัญด้านธนาคารออมสิน
 จนมีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับสอง ซึ่งเมื่อรวมส่วนแบ่งตลาดของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์
 กับธนาคารพาณิชย์แล้วจะเป็นร้อยละ 86 จึงถือได้ว่าทั้งสองสถาบันมีบทบาทในการระดม
 เงินทุนมากที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งสองสถาบันการเงินนี้มีสภาพที่เหมือนกัน 2 ประการ
 คือ

- ก. อยู่ภายใต้การกำกับและควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทย
- ข. มีธุรกิจการดำเนินงานด้านการเงินที่ใกล้เคียงกัน และการใหญ่มีส่วนใหญ่
 เป็นการใหญ่กับธุรกิจการพาณิชย์

ส่วนแบ่งตลาดการให้สินเชื่อ

ในตลาดการให้สินเชื่อซึ่งหมายถึง การใหญ่เงิน การซื้อ ซื้อลด หรือรับช่วง
 ซื้อลดตัวเงินนั้น ธนาคารพาณิชย์ยังคงเป็นสถาบันการเงินที่มีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดใน
 อัตราที่ใกล้เคียงกับส่วนแบ่งตลาดการระดมเงินทุน แต่ส่วนแบ่งตลาดได้ลดลงอย่างเห็น
 ได้ชัดในระยะหลัง ทั้งนี้ เนื่องจากบริษัทเงินทุนได้ขยายบทบาทการให้สินเชื่อมากขึ้น
 ดังตารางที่ 4.2

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.2 ส่วนแบ่งตลาดการให้สินเชื่อ

สถาบันการเงิน	เฉลี่ย 2512-2516 (ร้อยละ)	พ.ศ. 2518	
		จำนวนเงิน(ล้านบาท)	ร้อยละ
ธนาคารพาณิชย์	80.2	82,410.3	71.7
บริษัทเงินทุน	7.0	20,493.7	17.8
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	3.5	4,714.8	4.1
สหกรณ์การเกษตร (ประมาณ)	2.0	1,609.0	1.4
สหกรณ์ออมทรัพย์	1.5	1,319.2	1.1
โรงรับจำนำ	1.5	1,066.9	0.9
บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	1.3	1,333.1	1.2
บริษัทประกันชีวิต	1.2	932.8	0.8
ธนาคารออมสิน	0.5	329.1	0.3
ธนาคารอาคารสงเคราะห์	0.4	304.6	0.3
เครดิตฟองซิเอร์ (ประมาณ)	0.3	390.0	0.3
สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม	0.2	80.0	0.1
รวม	100.0	114,983.5	100.0

หมายเหตุ

1. สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไม่รวมการให้กู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์
2. สินเชื่อของสถาบันการเงินอื่น ๆ รวมการให้กู้ยืมระหว่างสถาบันการเงินด้วยกันด้วย และมีสิ่งที่น่าสนใจที่คาดว่า การให้กู้ยืมที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่บริษัทเงินทุนมีจำนวนสูงกว่าการให้กู้ยืมระหว่างสถาบันการเงินอื่น ๆ

สถาบันการเงินที่มีส่วนแบ่งตลาดการให้สินเชื่อเป็นอันดับที่สามคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 4.1 ในปี 2518 และคาดว่าจะมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมสินเชื่อการเกษตรอย่างจริงจัง นับตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมา ส่วนสถาบันการเงินอื่น ๆ นอกจากนี้มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันไม่ถึงร้อยละ 10 ของการให้สินเชื่อภาคเอกชนทั้งหมด

คู่แข่งชั้นของธนาคารพาณิชย์

สถาบันการเงินที่ทำหน้าที่ระดมเงินทุนและให้สินเชื่อซึ่งที่กล่าวถึงมาแล้วทั้งหมดล้วนเป็นคู่แข่งชั้นของธนาคารพาณิชย์ทั้งสิ้น แต่บางสถาบันเป็นคู่แข่งชั้นที่ไม่มีความสำคัญเท่าใดนัก ฉะนั้น จึงขอกล่าวถึงเฉพาะคู่แข่งชั้นที่ดำเนินธุรกิจเดียวกัน อยู่ใตกฎหมายเดียวกัน ซึ่งก็คือธนาคารพาณิชย์ด้วยกันเอง และคู่แข่งที่ดำเนินธุรกิจอันมีลักษณะคล้ายคลึงกันและกำลังมีบทบาทสำคัญต่อการตลาดของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น

ธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคารย่อมเป็นคู่แข่งซึ่งกันและกัน อุตสาหกรรมการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ 29 แห่ง (มีสำนักงานที่เปิดดำเนินงานในประเทศทั้งสิ้นเมื่อปี 2520 1,184 แห่ง) เป็นธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนภายในประเทศ 16 แห่ง และสาขาของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศ 13 แห่ง แต่ละแห่งมีส่วนแบ่งตลาดซึ่งที่แสดงในตารางที่ 4.3

การทำเงินฝากเป็นหน้าที่สำคัญอันดับแรกของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น ผู้บริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์จะต้องเผื่อคู่ส่วนแบ่งตลาดเงินฝากของธนาคารตนว่าเป็นเท่าไร มีการเพิ่มหรือลดอย่างไร เพื่อที่จะได้วางแผนและนโยบายทางด้านการตลาดได้อย่างถูกต้อง สำหรับการวางเป้าหมายเงินฝากนั้นควรคำนึงถึงปริมาณเงินฝากที่มีอยู่เดิมด้วย ไม่ควรถืออัตราการเพิ่มเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ธนาคารสำนักงานใดที่มีปริมาณเงินฝากมากอยู่แล้วถ้ากำหนดอัตราการเพิ่มเท่ากับสำนักงานที่มีปริมาณเงินฝากน้อย สำนักงานนั้นอาจ

ปฏิบัติตามเป้าหมายไม่ได้ เนื่องจากเมื่อคิดเป็นจำนวนเงินแล้วจะต้องหาเงินฝากเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากกว่า อีกประการหนึ่ง สำนักงานที่มีปริมาณเงินฝากมากย่อมมีโอกาสที่จะถึงจุดอิ่มตัว ยากที่จะระดมเงินฝากให้เพิ่มขึ้นในอัตราเดิมได้ ดังนั้น ผู้บริหารการตลาดจึงควรคำนึงถึงทั้งปริมาณเงินฝากและอัตราเพิ่มควบคู่ไปด้วย ระบายเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ใดจัดอยู่ในระดับใดสามารถดูได้จากตารางที่ 4.4

ในปี 2520 เงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 23.2 โดยเพิ่มขึ้นทุกประเภท ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มของเงินฝากประจำ เมื่อสิ้นเดือนพฤศจิกายนอยู่ในระดับต่ำกว่าทุกเดือนในรอบปี ทั้งนี้ เป็นผลจากการแก้ไขประมวลรัษฎากร เพื่อให้มีการเก็บภาษีเงินได้จากดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 10 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2520^{1/}

ตารางที่ 4.3 ส่วนแบ่งตลาดของธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคารในปี 2520
(ไม่รวมตัวเลขระหว่างธนาคารพาณิชย์ด้วยกัน)

ธนาคาร	เงินฝาก		เงินให้กู้ยืมและให้เครดิต	
	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)
<u>ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย</u>				
1. กรุงเทพฯ (ไม่รวมสาขาต่างประเทศ)	30,096	25.46	34,912	31.94
2. กรุงเทพฯ	19,858	16.80	13,451	12.31
3. ไทยพาณิชย์	7,872	6.38	6,649	6.08
4. กรุงศรีอยุธยา	7,872	6.66	6,627	6.06
5. กสิกรไทย (ไม่รวมสาขาต่างประเทศ)	13,219	11.18	10,263	9.39
6. กรุงเทพพาณิชย์การ	5,296	4.48	4,264	3.90
7. นครหลวงไทย	5,890	4.98	4,277	3.91

^{1/}ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2520.
(กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวิชาการ, 2521), หน้า 98.

ธนาคาร	เงินฝาก		เงินให้กู้ยืมและให้เครดิต	
	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)
8. ศรีนคร	5,674	4.80	4,477	4.07
9. ทหารไทย	3,157	2.67	2,952	2.70
10. ไทยพัฒนา	4,333	3.67	3,627	3.32
11. สหธนาคาร	2,270	1.92	1,580	1.45
12. ไทยพูน	1,396	1.18	1,333	1.22
13. เอเชีย	2,489	2.11	2,508	2.29
14. แคมทอง	879	0.74	895	0.82
15. เอเชียทรัสต์	2,791	2.36	1,924	1.76
16. ห้างหลี	342	0.29	643	0.59
รวม	113,100	95.68	100,352	91.81
<u>สาขานักการพาณิชย์ต่างประเทศ</u>				
1. แหงอเมริกา	678	0.57	832	0.76
2. ชาร์เตอร์	871	0.74	972	0.89
3. แหงโตเกียว จำกัด	404	0.34	1,388	1.24
4. มิตซูบิ จำกัด	673	0.57	1,383	1.26
5. สหมาลายัน จำกัด	357	0.30	995	0.91
6. ธงกงและเชียงไฮ	455	0.39	557	0.51
7. เซสแมนฮัตตัน	552	0.47	1,607	1.47
8. สาขานักการพาณิชย์แห่งประเทศจีน	115	0.10	163	0.15
9. แหงอินโดจีน	307	0.26	461	0.42
10. เมอร์แคนทิล จำกัด	234	0.20	191	0.18
11. กวางตุ้ง จำกัด	144	0.12	112	0.10
12. ภารตโอเวอร์ซีส์ จำกัด	215	0.18	191	0.18
13. ซีไฮหง จำกัด	97	0.08	100	0.09
รวม	5,102	4.32	8,952	8.19
รวมทั้งสิ้น	118,202	100	109,304	100

ที่มา คำนวณจากตัวเลขเปรียบเทียบ ธ.พ.3 ปี 2520 ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.4 ระดับเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ปี 2520

ระดับ	ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ไม่รวมสาขาในต่างประเทศ		สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ	
	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
สูง	16,000 ขึ้นไป	40 ขึ้นไป	750 ขึ้นไป	30 ขึ้นไป
ค่อนข้างสูง	8,000 - 15,999	35 - 39	650 - 749	15 - 29
พอใช้	4,000 - 7,999	25 - 34	350 - 649	10 - 14
ค่อนข้างต่ำ	2,000 - 3,999	15 - 24	175 - 349	5 - 9
ต่ำ	ต่ำกว่า 2,000	ต่ำกว่า 15	ต่ำกว่า 175	ต่ำกว่า 5

ที่มา คัดแปลงจากเกณฑ์การพิจารณาจัดระดับเงินฝาก ปี 2520 ธนาคารแห่งประเทศไทย

บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์

บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์เป็นคู่แข่งขั้นที่นำหน้าหัวใจของธนาคารพาณิชย์มาก ทั้งนี้ เพราะสถาบันประเภทนี้ดำเนินธุรกิจคล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์มาก แต่การระดมเงินทุนนั้นทำในรูปการกู้ยืมจากประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วก็คือการหาเงินฝากนั่นเอง ต่างกันก็แต่เพียงผลทางกฎหมายเท่านั้น บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ได้เปรียบธนาคารพาณิชย์ที่สามารถจ่ายดอกเบี้ยได้อัตราที่สูงกว่า เพราะไม่มีกฎหมายควบคุมอัตราดอกเบี้ย ในขณะที่ผู้ลงทุนสนใจในอัตราดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนเป็นอันดับแรก และคำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยเป็นอันดับต่อมา เมื่อก่อนนั้นประชาชนยังไม่นิยมซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ ทั้ง ๆ ที่ได้อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ เนื่องจากธุรกิจประเภทนี้ยังอยู่ในระยะเริ่มแรกและประชาชนเกรงว่าจะเกิดความสูญเสียได้ แต่ปัจจุบันสถาบันประเภทนี้มีกฎหมายควบคุมการดำเนินงานและอยู่ภายใต้การกำกับและควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทยเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ ปัญหาความไม่มั่นคงจึงหมดไป

สำหรับข้อเสียเปรียบของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ที่ไม่สามารถระดมเงินทุนรายย่อยได้นั้น ก็กลับเป็นการดีที่จะทำให้โคจรรายใหญ่ ๆ ซึ่งจะทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานน้อยลง เพราะรายย่อย ๆ ทำให้มีรายการมาก ทำให้เสียค่าใช้จ่ายมาก

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์เป็นคู่แข่งขั้นที่ได้เปรียบธนาคารพาณิชย์มากในการระดมเงินทุนจากประชาชน จึงทำให้มีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หากไม่มีการแก้ไขกฎหมายหรือมาตรการใด ๆ สถาบันประเภทนี้จะสามารถระดมเงินทุนสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ได้อย่างแน่นอน

เมื่อสิ้นปี 2520 บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 130 บริษัท โดยจำแนกเป็นบริษัทเงินทุน 28 บริษัท บริษัทหลักทรัพย์ 17 บริษัท และบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ 85 บริษัท

เงินกู้ยืมของบริษัทเงินทุนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 8,048 ล้านบาท ในปี 2516 เป็น 34,111 ล้านบาท เมื่อต้นปี 2521 ล้วนเป็นเงินกู้ยืมจากบุคคลธรรมดา

สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของบริษัทเงินทุนทั้งประเภทเผื่อเรียกและทั้งที่มีระยะเวลา 1, 3, 6 และ 12 เดือน ปรากฏว่าตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2520 เป็นต้นมา มีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากในระยะดังกล่าวตลาดหลักทรัพย์มีความคึกคักเป็นประวัติการณ์ บริษัทเงินทุนได้พยายามแข่งขันระดมเงินทุนจากประชาชนเป็นจำนวนมากเพื่อตอบสนองทั้งความต้องการสินเชื่อเพื่อการซื้อขายหลักทรัพย์ และความต้องการสินเชื่อของธุรกิจทั่วไปที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในขณะที่ตลาดเงินโดยทั่วไป ฝืดเคือง ๆ ดึงตัวขึ้น

ตลาดทุน

ประเทศไทยได้เริ่มโครงการพัฒนาตลาดทุนมาตั้งแต่ปี 2515 โดยในระยะนั้นได้ตั้งคณะกรรมการโครงการพัฒนาตลาดทุนขึ้นในธนาคารแห่งประเทศไทย และได้ว่าจ้างศาสตราจารย์ Sydney M. Robbins มาทำการวิจัยเพื่อการพัฒนาตลาดทุนในประเทศไทย จนได้จัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้นเมื่อปี 2518 และได้แก้ไขประมวล

รัฐบาลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตลาดทุนอีกหลายมาตรการ

ตลาดทุนถึงแม้ว่าจะมีไขว้กันขึ้นโดยตรงของธนาคารพาณิชย์ แต่ก็มีผลกระทบต่อ การระดมเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ เพราะหากประชาชนนิยมลงทุนในตลาดทุนแล้ว ก็จะทำให้การระดมเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ทำได้ยากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะตลาดชั้นต้นซึ่ง ระดมเงินทุนจากประชาชนไปใช้ในกิจการต่าง ๆ นั้น ย่อมมีผลกระทบต่อ ตลาดเงินควบ

ตลาดทุนในระยะต้น

ตลาดทุนในระยะต้นเมื่อปี 2520 มีสภาพคล่องมากพอสมควร ทุนของธุรกิจ เอกชนที่นำออกจำหน่ายแก่ประชาชนทั่วไปมีมูลค่าทั้งสิ้น 345.2 ล้านบาท เป็นหุ้นสามัญ มูลค่าตามราคาที่ตราไว้ 245.2 ล้านบาท (คิดเป็นมูลค่าเสนอขายรวม 548.04 ล้านบาท) และหุ้นกู้ของธุรกิจปูนซีเมนต์ 100.0 ล้านบาท

ในปี 2520 ได้มีการระดมเงินทุนในรูปกองทุนรวมเป็นครั้งแรก โดยบริษัท กองทุนรวม จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทเคียวที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภท กิจการจัดการลงทุน ได้นำหน่วยลงทุนโครงการแรกออกจำหน่ายแก่ประชาชนโดยใช้ชื่อ ว่าโครงการ "กองทุนสินปัญญา" มีมูลค่า 100 ล้านบาท แบ่งออกเป็นหน่วยลงทุน 5 ล้านหน่วย มูลค่าหน่วยละ 20 บาท กำหนดระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่วันที่ 21 เมษายน 2520 สิ้นสุดวันที่ 20 เมษายน 2530

การจัดจำหน่ายหน่วยลงทุน กองทุนสินปัญญา ได้จัดแบ่งออกเป็น 2 งวด ๆ ละ 2.5 ล้านหน่วย มูลค่า 50 ล้านบาท ปรากฏว่าได้มีผู้สนใจและสั่งจองซื้อหมดภายใน วันแรกทั้ง 2 งวด

ผลของการจัดการลงทุนปรากฏว่า มูลค่าสินทรัพย์สุทธิต่อหน่วยลงทุนเมื่อสิ้น เดือนธันวาคม 2520 เท่ากับ 35.60 บาท เพิ่มขึ้นจากราคาต้นทุนร้อยละ 78.0 ทั้งนี้ เพราะกองทุนสินปัญญาสามารถจัดหาหลักทรัพย์ของธุรกิจที่มีความมั่นคงและกำไรสูงพอสมควร

ได้ในราคาต่ำเป็นพิเศษ บริษัทกองทุนรวม จำกัด ได้นำหน่วยลงทุนกองทุนสินิทธิโยเข้าจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์มีราคาซื้อขาย ประมาณหน่วยละ 80 บาท

จากความสำเร็จของโครงการลงทุน "กองทุนสินิทธิโย" ทำให้มีผู้สนใจในการลงทุนในรูปของกองทุนรวมมาก บริษัทกองทุนรวม จำกัด จึงได้จัดทำโครงการลงทุนอีกโครงการหนึ่งชื่อ "กองทุนสินิทธิโย สอง" มีมูลค่า 100 ล้านบาท แบ่งออกเป็นหน่วยลงทุน 5 ล้านหน่วย ๆ ละ 20 บาท กำหนดระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่วันที่ 16 กรกฎาคม 2521 สิ้นสุดวันที่ 15 กรกฎาคม 2531 ปรากฏว่าได้มีผู้สนใจจองซื้อหน่วยลงทุนมาก ประมาณ 3 เท่าของหน่วยลงทุนที่เสนอขาย บริษัทกองทุนรวม จำกัด จึงจัดสรรให้โดยวิธีการจับฉลากในขณะที่ยังไม่ได้จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์นี้ ปรากฏว่ามีราคาซื้อขายนอกตลาดประมาณหน่วยละ 65 บาท

จากโครงการลงทุนทั้งสองโครงการนี้จะเห็นได้ว่า ประชาชนกำลังนิยมลงทุนในรูปของกองทุนรวมมากขึ้น เพราะใช้เงินลงทุนเพียงเล็กน้อยแต่ได้ผลตอบแทนในอัตราที่สูง หากมีโครงการลงทุนเพิ่มมากขึ้นย่อมจะกระทบกระเทือนต่อการระดมเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เป็นอันมาก

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยถือได้ว่าเป็นสถาบันการเงินที่มีอายุน้อยและโตเร็วที่สุด ภายในระยะเวลา 3 ปี ปริมาณการซื้อขายในรอบเดือนได้เพิ่มขึ้นจาก 280 ล้านบาท ในเดือนธันวาคม 2518 เป็น 7,042 ล้านบาท ในเดือนพฤศจิกายน 2520 และปัจจุบันขยับลงมาเป็น 1,661 ล้านบาท ในเดือนเมษายน 2521 นอกจากปริมาณการซื้อขายจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแล้ว จำนวนบริษัทจดทะเบียนและรับอนุญาตที่เข้าตลาดหลักทรัพย์ได้แล้วเพิ่มจาก 22 แห่ง มาเป็น 42 แห่ง บริษัทเหล่านี้ก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มทุนมากขึ้นเรื่อย ๆ บริษัทที่ยังอยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ก็ขอจดทะเบียนเพิ่มขึ้นมากมาย

ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ฯ ตั้งแต่กรกฎาคม - ธันวาคม 2520 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้นถึง 26,593.3 ล้านบาท เป็นการซื้อขายหลักทรัพย์ภาคเอกชนมูลค่า 26,281.1 ล้านบาท และพันธบัตรรัฐบาลมูลค่า 312.2 ล้านบาท ยอดการซื้อขาย

รายสัปดาห์สูงสุดปรากฏขึ้นในสัปดาห์สิ้นสุดวันที่ 4 พฤศจิกายน 2520 ซึ่งมีมูลค่าถึง 2,840.9 ล้านดอลลาร์ และทั้งในวันที่ 4 พฤศจิกายน ก็เป็นวันที่มูลค่าการซื้อขายสูงสุดในรอบปีคือ 744.4 ล้านดอลลาร์ อีกด้วย หลังจากนั้นปริมาณการซื้อขายได้ซบเซาลงเนื่องจากมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีการเก็บภาษีจากกำไรส่วนทุน ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 10 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2520

ธนาคารพาณิชย์นอกจากจะต้องแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ด้วยกันเอง ซึ่งต่างก็พยายามเปิดสาขาและโฆษณาเพิ่มขึ้นแล้ว ยังต้องแข่งขันกับคู่แข่งซึ่งดำเนินธุรกิจคล้ายคลึงกันแต่อยู่ภายใต้กฎหมายอื่น คือ บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ซึ่งธนาคารพาณิชย์มีข้อเสียเปรียบในการระดมเงินทุนจากประชาชนมาก นอกจากนี้การพัฒนาตลาดทุนในปัจจุบันทำให้ประชาชนหันไปนิยมการลงทุนในตลาดทุนมากขึ้น สภาพการแข่งขันในตลาดของธนาคารพาณิชย์จึงไต่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ คำกล่าวที่เปรียบเทียบกับว่า "ธนาคารพาณิชย์เป็นเสืออนอกถิ่น" นั้น คงจะใช้ไม่ได้ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ถ้าจะเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์เป็นเสือก็เป็นเสือที่ต้องแย่งกันกินเสียแล้ว

ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์จึงควรที่จะปรับวิธีการใหม่ ๆ และแนวความคิดทางการตลาดมาใช้ในการบริหาร ซึ่งจะรอให้ลูกค้าเดินเข้ามาหาธนาคารพาณิชย์เอง เหมือนเมื่อก่อนไม่ได้อีกแล้ว ธนาคารพาณิชย์ควรเป็นผู้ที่เดินออกหาลูกค้าบ้างเพื่อเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม จึงจะสามารถดำเนินธุรกิจได้สำเร็จตามเป้าหมายและสู้กับคู่แข่งกันได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย